

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

29 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul lărgit în următoarea componență:

Președinte – Nadejda Toma,

Judecătorii – Constantin Alerguș, Vladimir Timofti, Anatolie Țurcan, Elena Cobzac
a judecat, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de procurorul-șef al Procuraturii de Circumscripție Cahul Calendari Dumitru prin care se solicită casarea deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 05 decembrie 2017 și de avocatul Grosu Eugen în numele părții vătămate Rusu Victor, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Cahul din 24 martie 2017 și deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 05 decembrie 2017, în cauza penală în privința lui

Budiuc Andrei XXXXX,

născut la XXXXX, originar și domiciliat în or. XXXXX, str. XXXXXX, nr. XX

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 17.11.2016 - până la 24.03.2017 (instanța de fond);*
- 2. de la 13.04.2017-până la 05.12.2017 (instanța de apel);*
- 3. de la 12.02.2018 - până la 29.05.2018; (instanța de recurs).*

Procedura prevăzută de art.431 alin.(1) pct.1¹) Cod de procedură penală legal executată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Cahul din 24 martie 2017, Budiuc Andrei a fost condamnat în baza art. 27,145 alin. (1) Cod penal, la 11 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis.

S-a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate Rusu Victor prejudiciul material în sumă de 15 932 lei, 3000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică și 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

2. Pentru a pronunța sentința instanța a constatat că, Budiuc Andrei, la 01 august 2016, aproximativ la orele 21³⁰ a pătruns în interiorul spălătoriei auto a SRL „XXXXXX” amplasată în or. XXXXX, str. XXXXX, nr. XX unde a inițiat un conflict cu Rusu Victor și din motiv de răzbunare pentru presupusa tentativă a ultimului de a întreține un raport sexual forțat cu concubina sa, Blizniuc Aliona, cu un cuțit i-a aplicat lui Rusu Victor multiple lovituri în regiunea cutiei toracice, cauzându-i conform raportului de expertiză medico-legală nr. 353/D din 28.09.2016, leziuni corporale grave.

Ulterior, Budiuc Andrei a părăsit locul faptei, iar decesul lui Rusu Victor nu a survenit datorită intervenției chirurgicale.

3. Împotriva sentinței a declarat apel procurorul, care a solicitat casarea parțială a acesteia în partea ce ține de nesoluționarea chestiunii privind recuperarea cheltuielilor judiciare cu pronunțarea unei noi hotărâri și dispunerea încasării din contul inculpatului în beneficiul statului a cheltuielilor judiciare în sumă de 6258 lei.

În argumentarea soluției solicitate apelantul a invocat, că instanța contrar prevederilor art. 385 alin. (1) pct. 14) Cod de procedură penală, nu a soluționat chestiunea privind încasarea cheltuielilor judiciare suportate de stat în cadrul urmăririi penale pentru efectuarea expertizelor medico-legale și expertizei psihiatrico-legale ambulatorii, costul cărora s-a estimat la 6258 lei.

3.1. Sentința a fost contestată cu apel și de avocatul Grosu E. în numele părții vătămate, care a solicitat casarea parțială a acesteia în latura civilă și pronunțarea unei noi hotărâri cu admiterea integrală a acțiunii civile. În motivarea soluției solicitate apelantul a invocat, că suma dispusă spre încasarea de instanța de fond este extrem de mică în raport cu suferințele psihice care i-au fost provocate victimei. Prima instanță nu a ținut cont de faptul că după traumele suportate Rusu V. a devenit persoană cu dezabilitate severă de gr. I, nu este în stare de a se îngriji de sine stătător, pierzându-și practic în totalitate vederea și capacitatea de a munci, astfel că nu-și mai poate întreține familia.

3.2. Dezacordul cu sentința instanței de fond și-a exprimat-o și avocatul Bagrin S. în numele inculpatului, care a solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri cu reîncadrarea acțiunilor inculpatului în baza art. 151 Cod penal, invocând că instanța de fond eronat a apreciat probele prezentate de părți.

4. Colegiul judiciar al Curții de Apel Cahul prin încheierea din 10 octombrie 2017, a dispus admiterea cererii și încetarea procedurii de apel după apelul declarat de avocatul Bagrin Svetlana în numele inculpatului.

5. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 05 decembrie 2017 apelurile declarate de acuzatorul de stat și avocatul Grosu E. în numele părții vătămate Rusu V. au fost respinse ca nefondate.

6. În motivarea soluției adoptate Colegiul a apreciat ca nefondată solicitarea procurorului privind încasarea de la inculpatul Budiuc A. în contul statului a cheltuielilor suportate în scopul efectuării expertizelor medico-legale, în cuantum de 6.258 lei, deoarece acestea sunt cheltuieli efectuate în cadrul urmăririi penale în vederea acumulării probatoriului necesar pentru demonstrarea vinovăției

inculpatului în comiterea infracțiunii încriminate.

La fel Colegiul a conchis, că cheltuielile judiciare, care sunt enumerate în dispoziția art.227 alin.(2) Cod de procedură penală, nu prevăd încasarea cheltuielilor pentru efectuarea expertizelor. Or, potrivit alin.(3) al aceluiași articol, cheltuielile judiciare se achită din sume alocate de stat, dacă legea nu prevede altă modalitate. Astfel aceste norme procedurale invocate de procuror și respinse de prima instanța în conținutul sentinței atacate, nu reglementează încasarea din contul condamnatului a mijloacelor bănești pentru cheltuieli de expertiză. Prima instanța a ținut cont de faptul că expertizele judiciare au fost dispuse în cadrul efectuării urmăririi penale, pentru acumularea probatoriului necesar, și aceste cheltuieli sunt trecute în contul statului, și nu urmează să fie puse pe seama inculpatului, or aceste acțiuni țin de activitatea organului de urmărire penală, sarcina căruia este depistarea circumstanțelor care dovedesc comiterea infracțiunii și identificarea făptuitorului. Trecerea în contul statului a cheltuielilor în procesul penal se întemeiază în necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca nici un infractor să nu rămână nepedepsit. Reieșind din aceste circumstanțe, Colegiul judiciar a considerat oportun de a respinge cerința acuzatorului de stat privind încasarea de la Budiuc A. a cheltuielilor de judecată în mărime de 6.258 lei.

Referitor la apelul declarat de avocatul Grosu E. în numele părții vătămate, care a contestat sentința exprimându-și dezacordul cu cuantumul prejudiciului moral dispus spre încasare de la inculpat instanța de apel a reținut că instanța de fond la stabilirea acestuia a luat în considerare suferințele fizice și morale care au fost cauzate prin fapta săvârșită de inculpat, precum și de toate consecințele acesteia. La fel, instanța de apel a menționat că, deși este cert că partea vătămată a avut de suferit, inclusiv și moral în urma acțiunilor ilegale ale inculpatului, prin faptul că a avut retrăiri sufletești, dureri și suferințe legate de vătămarile corporale, însă mărimea prejudiciului moral pretins în sumă de 1000000 lei este exagerat de mare, ținând cont de circumstanțele în care a avut loc infracțiunea. Aici colegiul judiciar a statuat, că Budiuc A. a săvârșit infracțiunea în condițiile în care între el și Rusu V. a avut loc o confruntare. În cadrul acestei confruntări partea vătămată Rusu V. nu a încercat să se refugieze în afara încăperii, dar la rândul său s-a înarmat și el cu un cuțit și a încercat să riposteze inculpatului – împrejurare care diminuează esențial suferințele acestuia ca urmare a infracțiunii săvârșite de Budiuc A. În concluzie instanța de apel a menționat că prejudiciul moral dispus spre încasare în sumă de 50 000 lei este o recompensă echitabilă și

rezonabilă. Cu referire la incapacitatea de muncă a părții vătămate și dezabilitatea acestuia, instanța de apel a relevat că Rusu V. este în drept de a adresa cu acțiune civilă pentru a încasa de la Budiuc A. a plăților periodice convenite în conformitate cu legislația în vigoare.

6. Împotriva deciziei pronunțate de instanța de apel au declarat recurs ordinar:

-procurorul, care invocând temeiul de drept prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, solicită casarea parțială a deciziei contestate în latura civilă cu pronunțarea unei noi hotărâri și dispunerea încasării din contul inculpatului în beneficiul statului a sumei de 6258 lei cu titlu de cheltuieli judiciare pentru efectuarea expertizelor. Consideră, că ținând cont de prevederile art. 229 alin. (1) Cod de procedură penală aceste cheltuieli urmau a fi încasate din contul inculpatului, deoarece în viziunea sa orice prejudiciu cauzat fie persoanei fizice fie statului urmează a fi reparat.

Instanța a pronunțat o soluție care vine în contradicție cu alte decizii adoptate de aceeași instanță de apel la 23.09.2015 cauza nr. 05-1a-751-03062015, la 02.02.2017 cauza nr. 05-1418-12122016 și la 02.11.2017, cauza nr. 05-1a-886-08082017 prin care s-a dispus recuperarea cheltuielilor de judecată suportate de stat în legătură cu efectuarea expertizelor.

Contrar prevederilor art. 385 alin. (1) pct. 14) și 397 pct. 5) Cod de procedură penală, atât dispozitivul sentinței cât și dispozitivul deciziei instanței de apel nu conțin soluții referitor la cheltuielile de judecată.

- avocatul Grosu E. în numele părții vătămate, care, solicită, casarea parțială a acestora în latura civilă cu pronunțarea unei noi hotărâri și dispunerea încasării din contul inculpatului în beneficiul lui Rusu V. a sumei de 1 000 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, invocând aceleași argumente care au fost menționate în cererea de apel.

7. Judecând recursurile ordinare în raport cu materialele dosarului și motivele invocate, Colegiul penal consideră că recursul ordinar declarat de acuzatorul de stat, urmează a fi respins ca inadmisibil, iar cel declarat de avocatul Grosu E. în numele părții vătămate, urmează a fi admis.

7.1. Referitor la recursul ordinar declarat de acuzatorul de stat.

Potrivit art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanța de fond ori de apel.

Recurentul în recurs a invocat ca temei de casare a deciziei instanței de apel prevederile art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, care stipulează că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Analizând temeiul respectiv în raport cu motivele invocate, Colegiul penal constată că acesta nu și-a găsit confirmare la examinarea recursului.

Motivele recurentului, precum că instanța de apel eronat a respins cererea în vederea compensării cheltuielilor judiciare, încălcând astfel prevederile art.227 și 229 Cod de procedură penală, sunt neîntemeiate.

Astfel, potrivit art.227 alin.(1) și (3) și 229 alin.(1) Cod de procedură penală, cheltuieli judiciare sunt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, care se plătesc din sumele alocate de stat dacă legea nu prevede altă modalitate.

La caz, recurentul nu a ținut cont că cheltuielile pentru efectuarea expertizelor medico-legale nr. 676 din 27.08.2016, nr. 353/D din 28.09.2016, nr. 780 din 28.09.2016, nr. 284 din 11.08.2016, nr. 526 din 19.08.2016, nr. 34/12/3/1-R-374 din 08.09.2016 și expertizei psihiatrico-legale nr. 802a-2016 din 06.09.2016 sunt cheltuieli efectuate în cadrul urmăririi penale întru acumularea probatoriului necesar și că acestea sunt trecute, de fapt, în contul statului și nu urmează a fi puse pe seama inculpatului, or, aceste acțiuni țin de activitatea organului de urmărire penală, care are un rol activ în procesul de depistare a tuturor circumstanțelor care dovedesc săvârșirea infracțiunii și identifică făptuitorul, pentru aducerea învinuirii de stat. Trecerea cheltuielilor judiciare în procesul penal în contul statului își are temeiul în necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca nici un infractor să nu rămână nepedepsit. Or, într-o situație contrară, acest principiu nu-și mai are valoarea.

Colegiul penal respinge ca fiind irelevant argumentul recurentului prin care se indică că soluția pronunțată în prezenta speță vine în contradicție cu decizia adoptată de aceeași instanță de apel la 23.09.2015 cauza nr. 05-1a-751-03062015, prin care s-a dispus recuperarea cheltuielilor de judecată suportate de stat în legătură cu efectuarea expertizei.

În argumentarea acestei concluzii instanța de recurs reține, în primul rând că din dispozitivul deciziei menționate de procuror rezultă că instanța a dispus încasarea sumei de 740 lei de la Vasilachi A. în beneficiul Centrului Național de

Expertize Judiciare pentru efectuarea expertizei auto-tehnice și nu în beneficiul statului, după cum afirmă recurentul.

Totodată, lecturând textul deciziei nr. 05-1a-751-03062015 din 23.09.2015, Colegiul penal constată, că din descriptivul acesteia nu rezultă la solicitarea cărui participant la proces a fost dispusă expertiza menționată (procurorul, inculpatul sau avocatul acestuia), or în speța data au fost efectuate în total trei expertize (medico-legală nr. 148 „D” din 20.11.2013 și nr. 308 din 05.12.2014 și auto-tehnică nr. 2358 din 23.01.2014), iar în partea dispozitivă instanța a dispus încasarea cheltuielilor doar pentru o singură expertiză și anume pentru expertiza auto-tehnică nr. 2358.

Cât privește cauzele nr. 05-1418-12122016 din 02.02.2017 și nr. 05-1a-886-08082017 din 02.11.2017 prin care s-a dispus recuperarea cheltuielilor de judecată suportate de stat în legătură cu efectuarea expertizelor Colegiul reține că, potrivit legislației Republicii Moldova, precedentul judiciar nu este un izvor de drept.

Astfel, judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.

Pertinente în acest sens sunt și statuările CEDO, care în jurisprudența sa a menționat că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel încât schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, par. 74; Legrand c. Franței, 2011), dacă sunt întrunite două condiții: 1) noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții; 2) instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (Atanasovski c. Macedoniei, 2010, par. 38).

Din considerentele expuse, Colegiul lărgit conchide că soluția instanței de apel în acest sens este legală, întemeiată și riguros argumentată, nefiind identificată de instanța de recurs prezența vreunei erori judiciare, care ar putea servi drept temei de casare a deciziei recurate. Acestea fiind menționate Colegiul conchide că criticile formulate de către acuzatorul de stat în cererea de recurs ordinar sunt neîntemeiate.

Cu referire la argumentul recurentului, precum că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, Colegiul remarcă că decizia instanței de apel cuprinde fondul apelului și temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea acestuia, precum și motivele adoptării soluției, ceea ce se încadrează în prevederile art.417 Cod de procedură penală.

Prin urmare, argumentele recurentului sunt neîntemeiate, iar decizia instanței de apel este bine argumentată, motivată și în concordanță cu prevederile art.394 Cod de procedură penală.

Respectiv, analizând materialele cauzei și hotărârea instanței de apel atacată, Colegiul penal nu constată vreo eroare de drept gravă ce ar afecta legalitatea hotărârii judecătorești contestate, respectiv se decide inadmisibilitatea recursului declarat.

7.2 Cu referire la recursul ordinar declarat de avocatul Grosu E. în numele părții vătămate Rusu V.

Potrivit prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărârii atacate și cu dispunerea rejudecării de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Erorile de drept pot fi considerate erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Astfel, Colegiul largit menționează că, declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat.

Sub acest aspect, Colegiul penal largit constată că, instanțele de fond la emiterea hotărârilor în privința lui Budiuc A., nu au respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă, iar concluziile instanțelor de fond prin care s-a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate, Rusu V., a prejudiciului moral în sumă de 50 000 lei, sunt pripite, or conform acțiunii civile, partea vătămată a solicitat încasarea prejudiciului moral în sumă de 1 000 000 lei.

Astfel, Colegiul largit consideră că concluzia instanței de fond, care a fost menținută prin decizia instanței de apel este insuficient argumentată deoarece aceasta și-a motivat soluția privind încasarea în beneficiul părții vătămate a pagubei morale în sumă de 50 000 lei, considerând că aceasta este una echitabilă vizavi de suferințele psihice suportate de pătimit, indicând doar că suma solicitată în acțiunea civilă nu este în concordanță cu suferințele părții vătămate

raportate la circumstanțele comiterii faptei, fără a argumenta micșorarea cuantumului.

Este de menționat faptul că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită să se averse în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali, vagi, reprezintă motiv de casare. Nemotivarea ca o omisiune esențială apare astfel ca un viciu de procedură.

Colegiul menționează că legiuitorul a acordat prerogative instanței de judecată de a aprecia și determina cuantumul prejudiciului moral ce urmează a fi încasat, or art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, expres prevede că mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice, circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei.

Totodată, despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare.

În speță instanțele de fond urmau a ține cont de circumstanțele speței, și anume de faptul că în rezultatul infracțiunii comise lui Rusu V. i-au au fost cauzate **leziuni tăiate și înțepat tăiate a feței, toracelui, abdomenului, antebrațului stâng, mâinii drepte, fiindu-i lezat pericardul, pulmonul stâng, intestinul gros și intestinul subțire, leziuni care au prezentat un pericol pentru viața și sănătatea părții vătămate fiind calificate ca leziuni corporale grave, acesta fiind ulterior încadrat în grad de dizabilitate sever cu păstrarea capacității de muncă de 5 %**, prin ce i s-au provocat inclusiv suferințe psihice.

Prin urmare, rezultă că instanța de apel nu și-a motivat suficient soluția în latura civilă, în partea încasării prejudiciului moral în beneficiul părții vătămate, situație care cade și sub incidența erorii de drept cuprinsă în prevederea art. 427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, iar decizia urmează a fi casată în partea respectivă, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art. 435 Cod de procedură penală, întrucât asemenea erori nu pot fi corectate în instanța de recurs

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de rejudecare și limitele acesteia, să motiveze și să evalueze just, cuantumul prejudiciului moral ce urmează a fi acordat părții vătămate Rusu V., ce trebuie să fie în mărime suficientă pentru o satisfacție echitabilă, apoi ținând cont și de motivele casării deciziei atacate să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 1), 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de procurorul-șef al Procuraturii de Circumscripție Cahul Calendari Dumitru.

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Grosu Eugen în numele părții vătămate Rusu Victor, casează parțial decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 05 decembrie 2017, în latura civilă în partea încasării prejudiciului moral, în cauza penală în privința lui *Budiuc Andrei*, și dispune rejudecarea cauzei în această parte în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Celelalte dispoziții ale hotărârii contestate se mențin.

Decizia în partea dispunerii rejudecării cauzei nu se supune nici unei căi de atac, iar în partea menținerii celorlalte dispoziții, este irevocabilă, pronunțată la 28 iunie 2018.

Președinte

Nadejda Toma

Judecătorii

Constantin Alerguș

Vladimir Timofti

Anatolie Țurcan

Elena Cobzac